

לפני 25 שנה

גיליון "העולם הזה" שיצא לאור לפני 25 שנה בדיוק, הקריש כתבה מצולמת, לראשית תעשיית המכוניות הישראלית. כמינהגו התמקד "העולם הזה" בדמות דינאמית אחת המייצגת את המיפעל ובעיותיו. תחת הכותרת, "מיסטר רייס בא העיר" (מתחרז עם "היות הנגב באות העיר") מוצג מיסטר רייס, מהנדס-היצור האמריקאי של בית-החרושת "קייור פרייזר" במיפרץ-חיפה. הכתבה, "השמש זורחת שוב" מגוללת את דרך של יאמן ממפלה במלחמת-העולם השנייה לבת-כרית, כתוצאה מהתחדדות המלחמה-הקרה במזרח-הרחוק (מלחמת קוריאה).

במדור "העולם" בגיליון "העולם הזה" לפני 25 שנה, הופאז סקירות מתומצתות על צבא יוגוסלביה; גיבורים סובייטיים

האלמנה שכתבה לבן-גוריון על השביתה שהוא ערך ביקב

ראשון לציון * מוהל יהודי בכפר ערבי * דרושים לי כמה

אלופים תימנים! * המכונית שראש-המשלה העניק לבתו

העם

פשעים בקופסות שימורים

מלבד חובבי האליזר, שנדחקו על מדרי גות החורבה הבלתי-אגמורה של בניין הברמה, כדי לחזות בגופה התמרי של הר שחקנית איבון דה-קארלו, היו אזרחי ישראליים עוסקים השבר במדור "פשעים". הרצח המתועב ביפו שפק אור קודר על התפרעות המוסר, ונתן שוב מקום לסברה כי עם העלייה החדשה עלה במידה מבחילה שיי עור הפליליות.

למעשה לא גדל שיעור הפשעים בארץ. השתנתה העוליה החדשים בפשעים אינה עולה (אם כי גם אינה נופלת) מהשתתפותם בשאר מיפעלי היישוב. מה שהשתנה הוא סוג הפשעים. עלו במידה מבחילה מעשי-הפשע הכרוכים באלמנות. פרשת לוי (הרצח ביפו) היא רק חוליה נוספת בשרשרת זו. שנתנה למדינה גם את שתי שדירות הבנקים המזוינות הראשונות מאז חלפו ימי אצ"ל-לח"י.

רק צד אחד טוב היה בפרשה האפלה כולה. היא עזרה להסית את דעתו של הציבור, שחי השבוע על קופסאות-שימורים. פינחס לבון הופיע בכנסת, הבטיח הצטדק. אלא שהתעניינות עקרת-הבית בהבטחות משומרות אלה נופלת בהרבה מהתעניינותה בבשר טרי.

חודת האומה

זכור את היקב

בהירה קמחי היא אשת חלל מלחמת העצמאות. משה קמחי, ואם לשני יתומים, הנעדרת דירר מתאים, אך סירבה לקבל בשכונת אבירטור, שבה נפל בעלה.

כאשר מתה דודתה, השאירה דירה בתל-אביב. האפוטרופוס על רכוש הנפקדים הסכים להעבירה לאלמנה, אך המישרה הצליחה להפקיע את הדירה עבור שוטר, נכה-מלחמה. מאז עברה שנה וחצי.

אך כאשר דודי בן-גוריון הזכיר, בי קנגרס הציוני, את החללי אשר חירפו נפשם בעד תקומת ישראל, הגיעו הדברים לאוזני בהירה קמחי, שישבה ושיגרה מכתב לראש-המשלה.

אחרי שהזכירה את העוול שנעשה לה, ביקשה ממנו שיכבד את דבריו, יעזור במיטב יכולתו לאשה אשר אלוף-נעוריה חירף נפשו על מיזבח העצמאות. אחר מציאה גימק משכנע נוסף: "זכור, לפני כארבעים שנה אירגנת בעצמך את הר שביתה ביקב ראשון-לציון, למען קבל זכות של חיים בכבוד — ואני עם שני ילדי הרכים מבקשים זכות-מגורים בכבוד".

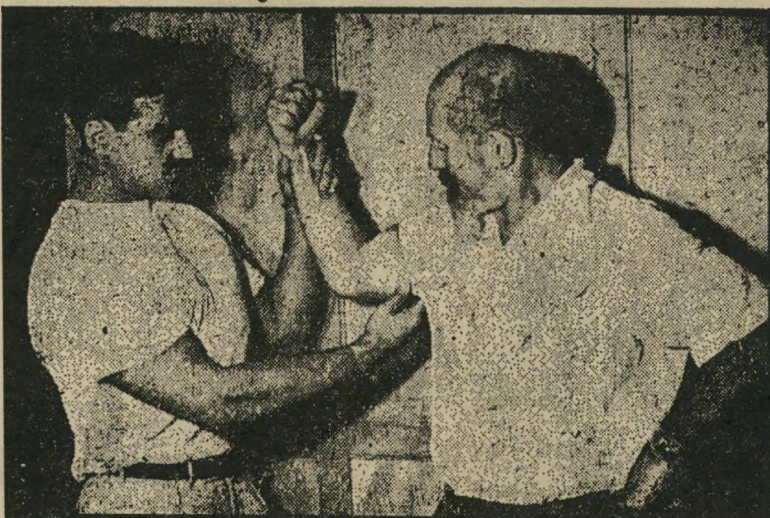
המעמד העליון

המוהל בא

בכפר טירה שררה אווירה מזווה. הגשם

נשאו את פניהם הכבדים על ראשו כאילו לא קרה כלום. גברים חסונים ישבו בצל עצים או שיחקו שביש בבית-הקפה הקטן. אולם אי-אפשר היה למצוא אף ילד אחד מתחת לגיל חמש, או שש. לעומת זאת בקעו צווחות-זוועה של ילדים כמעט מכל בתי הכפר. כאשר מבית אחד בוקעות צווחות ילד, אין זה דבר מיוחד. אולם כאשר כל ילדי הכפר נעלמים וזעקויהם עולות עד השמים, אין זה עניין של סתם עונש אבהי. ההסבר הפשוט היה נעוץ במכוניות שאורה קטנה שעמדה ברחבה המרכזית. אותו בוקר היא הביאה מתל-אביב את הר מוהל היהודי לאחד מביקוריו הקבועים. כדי לחסוך טירחה, הוא עושה את מלאכתו בכפר הערבי בסיטונות.

יכול לעלות לדרגה זו. אלא שירוחם הת-פטר לפני שהגיע לדרגה זו. במשך 14 שנות שירות רצוף עבר הצבר בן ה-34, בן להורים תימניים, קאריירה כמעט אגדית. לראשונה הופיע בבלגות-החילה של ויני גייס, וכשנתגלה כשרונו הבלתי-רגיל לע-בד בקרב האוכלוסייה הערבית, כבר היתה דרכו מסומנת: במלחמת-העולם גייסוהו הבריטים לשירות-האינטליגנס שלהם, הטילו עליו להכין מאחרי קווי הצרפתים את הפלישה לסוריה. כל מיסגרת היתה צרה לו. בסוריה החל מגבש במחוז רעיונות מהפכניים על רכיב שת סוריה והלבנון ככנות-ברית ליישוב העברי. המנהיגים לא האמינו. בינתיים הלכה המדיניות הציונית ונקבעה ביד אנשים,

יצחק שדה ורפאז הלפרין
פצוע אצ"ל ומפקד הפלמ"ח

צבא

הגי'ג'י השחור

כשחזר אלוף (מיל.) יגאל אלון לחופשה קצרה בארץ, הוא ניראה לרוב עם שליש, ירוחם כהן, הנקרא בפי ידידיו בשם-החיה "גי'ג'י", מפני שהוא דומה לכוש. הקהל מכיר היטב את האלוף, אך לא את שלישי-ידידו, שהפך חלק כימעת בלתי נפרד ממנו. אולם הוותיקים מספרים על הגי'ג'י סיפורים אינסופיים.

סיפור לדוגמה: ביג'י, בא למחנה בתימור-הסחיו אשתקד, לחץ את ידי ירוחם, וחייך: "דרושים לי כמה אלופים תימניים!" הרב-בסן הנמוך והגמיש, שחור-השיער, לא נבדן. "קח כמה מאות תימנים, תן להם חינוך טוב, הכנס אותם לצבא, תן להם סיכויים שווים לחבריהם, ואז יהיו לך, בעוד 20 שנה, אלופים תימניים!" אמר לו.

"אין לי זמן!" קרא בן-גוריון. "הם דרושים לי מיד." ירוחם היה המועמד היחידי בצב"ל, ש-

"העולם הזה" 724
התאריך: 13.9.51

השעה ללמוד. הוא התפטר מן הצבא. לבש בגדים אזרחיים, שקע בספרים. אולם לא כדוגמת יגאל מפקדו, הלומד באנגליה על חשבון הקיבוץ, נאלץ ירוחם לעבוד כדי לקיים את עצמו.

מכתבים

מעונים

העולם הזה (722) פירסם כתבה על הר פעילות הספורטיבית העומדת להתחדש בבית-ר חיפה. היה עליכם לדעת שלמוציא דון בית-ר קוראים מעו"ז (מעון ז'בו-טינסקי), ולא עוז כלשונכם. דן שמר, חיפה

עם הבית-רים סליחה.

מעודות

אין זה נאה לעיתון המכבד את עצמו לכתוב על מעמד שני ומעמד שלישי. צורת הכתיבה מראה כאילו על נחיתותם של הערבים כלפי העולים החדשים ושל הר אחרונים כלפי היישוב הישן, ואין זה כך. כל זמן שנציגי אותם מעמדות נבחרים לכנסת, אין מקום למעמד שני ושלישי בצורה שאתם מבטאים.

גבריאל שטרסמן, ת"א
זכות הבחירה של העולים החדשים והעורבים אינה מבטלת את העובדה ש- מבחינה סוציאלית הם מהווים מחנות נפרדים, נחותים, הן בסיכויים והן באפשרויות, מהיישוב הוותיק, מחגן על עצמו באלף סייגים. אין, "העולם הזה" מאמין שטיטוש המציאות עוזר לתיקונה. שתי כותרות אלה באות להזהיר ולהתריע מדי שבוע מפני הסכנות הכרוכות במצב בלתי-בריא זה.

אנשים

* כאשר מוצטפה אל-נחאס כאשא, ראש ממשלתה בן ה-75 של מצרים, החליט בשנה שעברה לקבל את מרות המלך ובלבד שישאר ראש-ממשלה לשארית ימיו, מצאה מיפלגתו, אל-ואפד, שיטה להנחות את מנהיגה, להגעים את ימיו: בצאתו לקבלות-פנים רשמיות, שו-כרת המפלגה קבוצת אנשים הנושקים את ידי אל-נחאס, המחייך מאושרות, בינתיים נראית אשתו, זיינב אל-נחאס, הצעירה ממנו ב-35 שנים, מסתובבת עם שרי הפנים והאוצר, פואד פראג' אל-דין, בהופיעים במעודני-החילה בקאהיר (דרך כניסה צדדית) כבים האורות, ואינם נד-לקים עד שהזוג מספיק להתיישב מאחרי שורת דקלים מסתירה.

* עם גבור מצוקת האספקה הצטרפה גם ח"ת מקי אסתר וילנבסקה, אל שיכתת מקבלי החבילות מאמריקה. ספי-קיה: קומוניסטים יהודיים בקנדה ובארגני-טינה.

* דוד בן-גוריון מצא פיתרון נוח למכונתו העודפת, שקיבל מידי מנהל מיפעל קיור פרייזר בחיפה. הוא מסרה לבתו רננה, בוגרת האוניברסיטה העי-בית, שלמדה נהיגה במכונית ראש-הממ-שלה.

* דן שמר נתפרסם כעבור זמן כאחד מרוצחיו של ד"ר קסטנר, ולאחר הרשעתו ריצה כמה שנים בבית-הכלא. ** כיום עיתונאי בכיר במעריב.